

نمونه سند؛ اقرار به وصول مهریه

عباس سعیدی*

پڙهه ڪاھ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

اقرار به وصول مهریه

مقدمه

روابط مالی افراد در مقابل یکدیگر اعم از اینکه در اثر عقدی از عقود باشد یا از روابط اقتصادی و اجتماعی، دارای منشأ حقوقی واحد است زیرا حق هر فرد با تصور فایده‌ای که برای صاحب آن حق دارد وی را ملزم به حفظ آن می‌نماید و تأمین امنیت حق از طرف حکومت نیز غالباً وسیله امن در مناسبات اقتصادی و اجتماعی است و اصل ۲۱ قانون اساسی مؤید این مطلب است.^۱

در حقوق ما، زوال حق ممکن نیست مگر با اراده دارنده آن به روش نقل و انتقال متقابل که ماحصل آن قرار داد است یا به روش غیر متقابل، به نحو احسان یا جلب دوستی یا خدمت و کسب اجر اخروی و یا انگیزه رحم و دلسوزی که بدون تنظیم قرارداد به صورت هبه و صلح و نذر و وصیت تملیکی و وقف انجام می‌شود و چشم پوشی از حق، به عنوان یک عمل داوطلبانه در روابط حقوقی ما به استثناء ابراء ذمه

۱. اصل ۲۱ ق.ا بیان می‌دارد: دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:

۱ - ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او.
۲ - حمایت مادران، بخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزندان، و حمایت از کودکان بی‌سرپرست.

۳ - ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده.

۴ - ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی‌سرپرست.

۵ - اعطای قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی

مدیون که از مصادیق زوال حق نمی‌باشد پیش بینی نگردیده است.

روابط مالی زن و شوهر به صورت مهریه با توافق و اراده دو خانواده تعیین می‌شود که در حمایت کامل قانون بوده و به وسیله ابزار و اهرم‌های خاص قانونی نیز قابل وصول است و مستقلاً دارای ارزش و مالیت است. هر چند که دکترین حقوق جدید ما سعی نموده‌اند موضوعیت مالی آن را کم رنگ‌تر و روابط اجتماعی خانواده را به مالیت آن ترجیح دهند ولی بدون تردید آنچه امروز مطرح است غیر از آن است که حقوقدانان تصور نموده‌اند، زیرا امروزه بزرگان خانواده پایه‌های اساسی زندگی را بر مبنای میزان ارزش مهریه استوار می‌نمایند و در عقاید خود پافشاری نموده و از مهریه به عنوان ستون محکم زندگی استفاده می‌کنند و به آن اعتقاد دارند و طرفین عقد نکاح نیز با صلاح دید آنها نسبت به میزان آن توافق و تعهد می‌نمایند.

بنابراین سران دفاتر اسناد رسمی باید در نقل و انتقال مهریه یا به عبارتی در زوال آن که ارتباط مستقیم با روابط خانواده دارد احتیاط بیشتری نموده و شرایط خاصی اعمال نمایند خصوصاً هنگامی که زوج‌های جوان که عموماً به دور از اراده کامل و قصد واقعی یا به صورت احساسی با مسئله برخورد می‌نمایند و گاهی نیز تحت تأثیر تهدید و به ناچار مبادرت به تنظیم اقرارنامه می‌نمایند و از طرفی با توجه به وضع مالی اقتصادی غالب زوجهای جوان که فی الواقع قادر به تهیه و تقدیم مهریه نیستند پیشنهاد می‌شود:

اولاً، در تنظیم این گونه اسناد طرفین از ساکنین حتمی محل دفترخانه بوده و دو نفر معرف که از معتمدین محل باشند در معیت خود داشته باشد، ثانیاً والدین زوجه حضوراً دریافت مبلغ مهریه را ضمن سند، گواهی نمایند^۱ تا سبب از بین رفتن حقوق و از هم پاشیدن کانون خانوادگی نباشند، و این نوع اسناد را که مستلزم اقدامات احتیاطی بیشتری است جانبداری نماید و از آنجایی که نکاح یک رابطه مهم حقوقی و اجتماعی با زیر بنای مذهبی است و حفظ و حراست از حریم آن و مصون داشتن آن از هر نوع گزند احتمالی، ارتباط مستقیم با روابط فرهنگی و اجتماعی خواهد داشت، به همین

۱. رعایت این شرط صرفاً جنبه احتیاطی داشته و عقیده نگارنده است.

منظور اصل دهم قانون اساسی و قوانین عادی مصوب سعی در حفظ و صیانت خانواده و تربیت اطفال در کانون گرم خانواده را دارند و تصویب قوانین خاص طلاق و اخذ گواهی عدم سازش و غیره حاصل این تلاشها است.

پس در نتیجه یکی از اسناد مهم و احتیاطی دفاتر اسناد رسمی تنظیم اقرارنامه وصول مهریه است که انتظار می‌رود سران دفاتر اسناد رسمی به اهمیت آن از نظر اجتماعی و اقتصادی توجه بیشتری فرموده و با احتیاط کامل و با رعایت شرایط فوق مبادرت به تنظیم این گونه اسناد نمایند.

قبل از ورود به بحث این سؤال مطرح است که آیا دفاتر اسناد رسمی می‌توانند چنین سندی را تنظیم نمایند یا خیر؟ دو نظریه بین همکاران محترم مطرح بوده و هست:

نظریه اول:

از آنجایی که عقد نکاح - سنت پیامبر (ص) - امروز به صورت سند رسمی انجام می‌شود و جنبه دینی آن بر جنبه حقوقی‌اش غالب بوده، حتی گاه بدون آنکه به طور رسمی ازدواجی را به ثبت برسانند، می‌توانسته‌اند عقد نکاح اعم از دائمی و منقطع را انجام دهند و از طرفی با توجه به نوع عقد که دارای تشریفات خاص مذهبی و قانونی است که توسط سردفتر ازدواج با اجرای صیغه آن انجام می‌شود سپس ثبت آن طبق قوانین به آن رسمیت می‌بخشد که این عقد مستقل با شرایط قانونی که قبلاً پیش بینی گردیده انجام می‌شود و پس از اجرای صیغه و انعقاد عقد، طرفین حق تغییر شرایط در هیچ یک از بندهای آن را نداشته و مهریه‌ای که براساس توافقات قبلی انجام شده جزء اصلی و رکن عقد ازدواج بوده، لذا افزایش یا کاهش یا اقرار وصول آن ممکن نیست مگر با طلاق و انعقاد عقد نکاح مجدد دیگر.

نظریه دوم:

وجود تشریفات خاص و انعقاد آن توسط اشخاص ذی صلاح قانونی مانع از اجرای ماده ۱۰ قانون مدنی و انحصاری شدن عقد نخواهد بود زیرا آزادی اراده در اعمال حاکمیت

اعمال حقوقی و احوال شخصیه، توان قراردادهای خصوصی را تا سرحد مرز عدم مخالفت قانونی نشان نموده، از طرف دیگر در جهان امروزی با عنایت به انسی که بین خانواده‌ها ایجاد گردیده و با توجه به شخصیت اجتماعی افراد هرگز نمی‌توان تصور کرد که برای تغییر در شرایط نکاحیه با مراجعه به دادگاه و اخذ گواهی عدم سازش و یا حکم طلاق سپس انجام امور مربوط به طلاق و بعد از آن پس از طی دوره عده مجدداً تشریفات ازدواج را انجام و این راه طولانی و نامناسب غیرمنطقی را ادامه دهند. و اگر چه این روش صحیح هم باشد به دور از انصاف است. چه، در فاصله جدایی اتفاقات قهری و غیرقهری موجب از هم پاشیدن واقعی زندگی و از بین رفتن حقوق مالی خواهد بود. بنابراین به نظر می‌رسد زوجین هر نوع تغییراتی که توافق نمایند می‌توانند به صورت رسمی در دفاتر اسناد رسمی آن را اصلاح و تنظیم نمایند. بنابراین تنها مرجع این امر طبق بند ۱۵۲ مجموعه بخشنامه‌های ثبتی جهت انتقال صداق و اقرار به وصول آن «دفاتر اسناد رسمی» خواهد بود و سران دفاتر اسناد رسمی مکلف به انجام آن می‌باشند.

اینک نمونه سند: نوع اقرار به وصول مهریه

در تاریخ زیر حاضر دفتر گردید خانم (مشخصات کامل و نشانی) زوجه نام برده در نکاحیه فلان دفتر ثبت رسمی ازدواج شماره فلان بعد الحضور دانسته و فهمیده و در کمال صحت و سلامتی در حضور والدین خود آقا و خانم (مشخصات کامل) اقرار به وصول و دریافت مهریه خود با احتساب ارزش مهریه براساس ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به ۱۲۰۸ قانون مدنی مصوب ۱۳۷۷/۲/۱۲ هیأت محترم وزیران را از زوج خود آقای (مشخصات کامل) نمود و با تنظیم این اقرارنامه ذمه شوهر از موضوع مهریه بری گردید. سریال اوراق مصرفی به شماره و قبض حق‌التحریر به شماره فلان صادر و تسلیم گردید بهای اوراق مصرفی و حق‌الثبت و حق‌التحریر طبق قبض شماره فلان به مبلغ ۳۱۷۵۰ ریال به بانک ملی شعبه فلان پرداخت گردید به تاریخ..... محل امضای مقرر

توجه

- ۱ - قبل از تنظیم سند بقای مهریه از دفترخانه رسمی ازدواج استعلام شود.
 - ۲ - پس از تنظیم سند تصویر اقرارنامه به انضمام نامه دفترخانه جهت ثبت در ستون ملاحظات ثبت مربوطه به دفتر ازدواج ارسال گردد.
 - ۳ - از تنظیم اقرارنامه به صورت اقرار به هبه یا بخشش خودداری گردد. زیرا چنین مجوزی به دفاتر اسناد رسمی داده نشده است.
 - ۴ - در صورت تمایل به صلح مهریه سند به صورت صلح مهریه تنظیم خواهد شد.
 - ۵ - سردفتران محترم ازدواج باید متوجه باشند، تعیین کردن مهریه‌های بدون حساب و کتاب و نامعقول زمینه‌های مستعدی را در کنار سایر مشکلات برای اختلاف و جدایی فراهم خواهد نمود که آثار و تبعات منفی آن به دفاتر ازدواج و اسناد رسمی سرایت خواهد کرد.
- از این رو به نظر می‌آید سران محترم ازدواج در زمان تنظیم و ثبت ازدواج وظیفه سنگین و مهمی بر عهده دارند تا در مقابل بدعتهای نامعقول بخصوص در مورد تعیین مهریه سنگین مقاومت نمایند و زوجین و والدین آنها را نسبت به فلسفه مهر و عندالمطالبه بودن و غیره رهنمون نمایند. و ضمن العقد شرط نمایند که بدون حضور والدین زوجه، زوجه حق وصول مهریه خود را نخواهد داشت.
- ۵ - شاخص بهای کالا از سال ۱۳۱۵ تا ۱۳۸۰ جهت اطلاع در ادامه همین بحث درج می‌گردد.

شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران (شاخص تورم)

اعداد سالانه شاخص در سالهای ۱۳۸۰-۱۳۱۵ (۱۰۰=۱۳۷۶)

سال	عدد شاخص	سال	عدد شاخص	سال	عدد شاخص
۱۳۵۹	۳/۵۹	۱۳۳۷	۰/۷۲	۱۳۱۵	۰/۰۵
۱۳۶۰	۴/۴۲	۱۳۳۸	۰/۸۱	۱۳۱۶	۰/۰۷
۱۳۶۱	۵/۲۶	۱۳۳۹	۰/۸۸	۱۳۱۷	۰/۰۷
۱۳۶۲	۶/۰۴	۱۳۴۰	۰/۸۹	۱۳۱۸	۰/۰۸
۱۳۶۳	۶/۶۷	۱۳۴۱	۰/۹۰	۱۳۱۹	۰/۰۹
۱۳۶۴	۷/۱۳	۱۳۴۲	۰/۹۱	۱۳۲۰	۰/۱۳
۱۳۶۵	۸/۸۲	۱۳۴۳	۰/۹۵	۱۳۲۱	۰/۲۵
۱۳۶۶	۱۱/۲۶	۱۳۴۴	۰/۹۵	۱۳۲۲	۰/۵۴
۱۳۶۷	۱۴/۵۲	۱۳۴۵	۰/۹۶	۱۳۲۳	۰/۵۵
۱۳۶۸	۱۷/۰۵	۱۳۴۶	۰/۹۶	۱۳۲۴	۰/۴۷
۱۳۶۹	۱۸/۵۸	۱۳۴۷	۰/۹۸	۱۳۲۵	۰/۴۷
۱۳۷۰	۲۲/۴۳	۱۳۴۸	۱/۰۱	۱۳۲۶	۰/۴۴
۱۳۷۱	۲۷/۹۰	۱۳۴۹	۱/۰۳	۱۳۲۷	۰/۴۹
۱۳۷۲	۳۴/۲۶	۱۳۵۰	۱/۰۹	۱۳۲۸	۰/۵۱
۱۳۷۳	۴۶/۳۲	۱۳۵۱	۱/۱۵	۱۳۲۹	۰/۴۲
۱۳۷۴	۶۹/۱۹	۱۳۵۲	۱/۲۸	۱۳۳۰	۰/۴۶
۱۳۷۵	۸۵/۲۶	۱۳۵۳	۱/۴۸	۱۳۳۱	۰/۴۹
۱۳۷۶	۱۰۰/۰۰	۱۳۵۴	۱/۶۳	۱۳۳۲	۰/۵۳
۱۳۷۷	۱۱۸/۰۸	۱۳۵۵	۱/۹۰	۱۳۳۳	۰/۶۲
۱۳۷۸	۱۴۱/۸۳	۱۳۵۶	۲/۳۷	۱۳۳۴	۰/۶۳
۱۳۷۹	۱۵۹/۷۱	۱۳۵۷	۲/۶۱	۱۳۳۵	۰/۶۸
۱۳۸۰	۱۷۷/۹۱	۱۳۵۸	۲/۹۱	۱۳۳۶	۰/۷۱

نحوه محاسبه ارزش مهریه وجه رایج

براساس ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به ماده ۱۰۸۲ قانون مدنی مصوب مورخ ۱۳۷۷/۲/۱۳ هیأت محترم وزیران، نحوه محاسبه ارزش فعلی مهریه به ترتیب ذیل می‌باشد:

$$\text{مبلغ مهریه مندرج در عقدنامه} \times \frac{\text{عدد شاخص در سال قبل}}{\text{عدد شاخص در سال وقوع عقد}} = \text{ارزش مهریه در حال حاضر}$$

به طور مثال اگر ازدواجی با مبلغ ۲۰۰/۰۰۰ ریال در سال ۱۳۵۲ تحقق یافته و قرار باشد مبلغ مذکور در حال حاضر تأدیه گردد، برای محاسبه مبلغ مهریه در حال حاضر (سال ۱۳۸۱) از رابطه ذیل استفاده می‌گردد:

$$\text{مبلغ مهریه مندرج در عقدنامه} \times \frac{\text{عدد شاخص در سال ۱۳۸۰}}{\text{عدد شاخص در سال ۱۳۵۲}} = \text{مبلغ مهریه در حال حاضر (سال ۱۳۸۱)}$$

براساس رابطه فوق و با توجه به اعداد شاخص که در جدول پیوست آمده است:

$$\text{ریال } ۲۷/۷۹۸/۴۳۷ = ۲۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱۷۷/۹۱}{۱/۲۸} = \text{مبلغ مهریه در حال حاضر (ریال)}$$

در نتیجه مهریه قابل پرداخت در سال ۱۳۸۱ (زمان تأدیه) معادل ۲۷/۷۹۸/۴۳۷

ریال می‌باشد.

بدیهی است که تا سال ۱۳۸۱ به پایان نرسد، صورت کسر فوق، شاخص سال

۱۳۸۰ یعنی عدد ۱۷۷/۹۱ خواهد بود و بعد از اتمام سال ۱۳۸۱ و ورود به سال ۱۳۸۲

شاخص سال ۱۳۸۱ جایگزین شاخص ۱۳۸۰ خواهد گردید.

پڙهه ڪاھ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی